

Nagy Sándor Ádám:
Termékszavatosság
Valóban szükségünk volt rá?

Az új Ptk. a fogyasztó védelmében rendszerszintű újítást tartalmi szempontból nem hozott. Nem is volt szükséges, hiszen a hazai szabályozás az Európai Unió joggal összhangban van és megfelel a nemzetközi követelményeknek is. A magánjogi kódex azonban bevezette a magyar viszonylatban eddig ismeretlen, azonban a portugál és spanyol jogrendszerek által már alkalmazott termékszavatosságot.

A termékszavatosság definícióját a törvény 6:168. §-a adja meg. A meghatározás alapján a termékszavatosság keretében a vállalkozás által fogyasztónak eladott ingó dolog (termék) hibája esetén a fogyasztó közvetlenül a gyártótól követelheti a termék hibájának kijavítását, vagy - ha a kijavítás megfelelő határidőn belül, a fogyasztó érdekeinek sérelme nélkül nem lehetséges - a termék kicserélését. A meghatározásból kiderül, hogy a vállalkozás csak nem ingatlan, forgalomképes, hibás dolog teljesítése esetén kötelezhető a termékszavatossági igény kielégítésére. A törvény ugyanezen szakaszának második mondata adja meg a hibás termék fogalmát. Hibás a termék amennyiben nem felel meg a terméknek a gyártó által történt forgalomba hozatal idején hatályos minőségi követelményeknek, továbbá akkor is hibásnak tekint a terméket a Ptk., ha nem rendelkezik a gyártó által adott leírásban szereplő tulajdonságokkal.

Egy fordulat azonban kimaradt ebből a szakaszból, hiszen a termék maga nem hibás, ha a jóhiszemű forgalmazó a terméket egy olyan használati útmutatóval vagy leírással juttatja a fogyasztónak, amely nem a gyártótól származik, nyilvánvalóan téves vagy a fogyasztótól elvárható hozzáértéssel megállapítható annak valóságdeficitje; azonban a termék rendelkezik a gyártó által kiadott hivatalos leírásban szereplő tulajdonságokkal, és megfelel a vele szemben támasztott minőségi követelményeknek. Példaként szolgálhat erre az esetre, ha tévedésből egy másik, teljesen különböző termék útmutatóját csatolják a termékhez. Ez az eset a szerződészegés generálklauzulájának követelményeit teljesíti, így ebben az esetben a sérelmet szenvedett fél jogosult a szolgáltatás teljesítésének követelésére – a megfelelő leírás követelésére-, de ez nem tartozik a hibás teljesítés esetkörébe.

I. A termékszavatosságról általában

Termékszavatosság érvényesítése esetében a jogviszony alanyai korábban –valószínűleg– nem kerültek az adott termékkel kapcsolatosan jogviszonyba, tehát nem volt közöttük közvetlen szerződéses kapcsolat. Termékszavatosság vállalására kötelezett személy a termék gyártója, aki lehet a termék előállítója, vagy annak magyarországi forgalmazója; rájuk nézve jogi különbségtételt a törvényt nem tartalmaz. Példának okáért egy Samsung fülhallgató nem Samsung üzletben történő vásárlása esetén az üzlet üzemeltetőjét terheli

a szavatossági és jótállási igények kielégítése, míg a termékszavatossági igények kielégítésére a fülhallgató magyarországi forgalmazója köteles.

A termékszavatosság fogalmi elemei kizárólag a fogyasztói szerződésekre szorítják alkalmazhatóságát, ebből következően a jogviszony jogosultja kizárólag fogyasztó lehet. A Ptk. alapján fogyasztó az a természetes személy, aki szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül jár el a szerződés megkötésekor.¹ Kétségtelen, hogy a törvény próbálta szűkíteni a termékszavatosság jogosultjainak körét, mikor kizárólag a fogyasztókra terjesztette ki a jogintézmény személyi hatályát, hiszen valóban fogyasztóvédelmi eszközről van szó. Ezzel a jogtechnikai megoldással azonban igen könnyű visszaélni.

A szabályozást megkerülve a jogilag fogyasztónak nem minősülő, a terméket eredetileg megvásárló jogi személy egyszerűen továbbértékesítheti a terméket egy ismerős természetes személynek, aki már élhet a termékszavatossági igény érvényesítésének lehetőségével, és adott esetben akár a gyártó által kijavított vagy kicserélt terméket eladhatja az eredeti tulajdonosnak. Ebben az esetben valódi pénzmozgásra nem is feltétlenül kerülne sor, a célja a jogügyletnek kizárólag a termékszavatossági igény érvényesítése a gyártón, melyre amúgy nem lenne jogosult a terméket eredetileg megvásárló személy. (Megjegyzem, hogy ettől az eredeti vásárló érvényesítheti egyéb szavatossági jogait; ennek említésére kizárólag a törvényi „kiskapu” nyitva maradásának megemlítése miatt került sor.) A törvény egyébként kifejezetten megengedi azt a 6:170. §-ban, hogy a termékszavatossági jogokat a termék tulajdonjogának átruházása esetén az új tulajdonos érvényesíthesse a gyártóval szemben.

A Ptk. megtartja a fogyasztói szerződések kellékszavatosságához fűződő határidő időtartamát a termékszavatosság esetében, azzal a különbséggel, hogy az igényérvényesítési határidő nem a termék megvásárlása pillanatában veszi kezdetét, hanem a termékszavatosság a gyártót az adott termék általa történő forgalomba hozatalától számított két évig terheli. További különbség, hogy a kellékszavatosság érvényesítése esetén a jog érvényesítésére nyitva álló időtartam elévülési jellegű, míg a termékszavatosság esetében a határidő letelte jogvesztő.² Ehhez kapcsolódik a fogyasztó egyetlen kötelezettsége a termékszavatosságot illetően, miszerint a fogyasztó a hiba felfedezése után késedelem nélkül köteles a hibát a gyártóval közölni. A hiba felfedezésétől számított két hónapon belül közölt hibát még késedelem nélkül közöltnek tekinteni a jogszabály.

A fogyasztó a gyártótól csak természetbeni orvoslást kérhet, így kizárólag kijavítást vagy kicserélést követelhet; a gyártóval szemben az ellenszolgáltatás arányos leszállítását nem igényelheti, és a javítás vagy javíttatás költségeit nem háríthatja át az előállítóra vagy forgalmazóra. A fogyasztó szerződéstől akkor sem állhat el, ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének nem tud

¹ 8:1. § (1) bekezdés 3. alpont.

² Vékás Lajos: *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Complex Kiadó Jogi és üzleti tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013. 636. o.

eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt. Kellékszavatosság érvényesítése esetében ezek a jogosultságok megilletnék a fogyasztót. Termékszavatosság érvényesítése esetében a fülhallgató példájánál maradva a hibás fülhallgatót a gyártó megjavíthatja, megjavíttathatja (bár ez manapság már ritkaságnak számít). Ha ezt nem tudja, vagy nem akarja a fogyasztónak okozott jelentős érdeksérelem nélkül vállalni, akkor kicseréli egy másik fülhallgatóra. A fogyasztó nem követelheti a gyártótól sem a fülhallgató árának mérséklését vagy teljes megtérítését, sem a javíttatás költségeinek megtérítését.

Bizonyítási teher tekintetében a kellékszavatosság esetében alkalmazott megoldást választotta a jogalkotó, így a fogyasztó kötelezettsége bizonyítani, hogy a termék már a forgalomba hozatal időpontjában hibás volt. Amint azonban a hibás teljesítésnél említettem a fogyasztói jogviszonyokra a Ptk. meghatároz egy féléves hibás teljesítési vélelmet. Ebben az esetben így a webáruháztól rendelt termék gyártójának kell bizonyítania azt, hogy a termék a teljesítés időpontjában nem volt hibás. Ezt követően azonban a fogyasztót terheli a bizonyítás és annak költségeinek előlegezése is.

A termékszavatosság kötelezettje számára a törvény 6:168.§ (3) szakasza azonban rendelkezik mentesülési feltételekről is. A gyártó kizárólag alábbi három esetben mentesülhet a termékszavatossággal kapcsolatosan felmerülő, határidőben közölt igények érvényesítésének kötelezettsége alól:

- a terméket nem üzleti tevékenysége vagy önálló foglalkozása körében gyártotta vagy forgalmazta;
- a termék forgalomba hozatalának időpontjában a hiba a tudomány és a technika állása szerint nem volt felismerhető; vagy
- a termék hibáját jogszabály vagy kötelező hatósági előírás alkalmazása okozta.

A mentesülési okok rendszere nem véletlenül szinte teljesen megegyezik a termékfelelősségről szóló 1993. évi X. törvény 7. §-ában foglalt mentesülési okokkal. A hasonlóság oka, hogy a jogalkotó szigorú feltételek szabásával minimálisra csökkenthesse az igényérvényesítés elutasításának eseteit, és, hogy közvetetten biztonságosabb, tartósabb és jobb termékek gyártására készítse az előállítót. Jelentős eltérés azonban, hogy a termékfelelősség alól akkor sem mentesülhet a gyártó, ha a termék a teljesítés időpontjában hibátlan volt. A termékszavatosság esetében – mivel ez egy szavatossági jellegű és tipikusan fogyasztóvédelmi intézmény- már a teljesítés időpontjában hibásnak kell lennie a dolognak. A termékfelelősség azonban, ha nevében nem is, de céljában merőben különbözik a termékszavatosságtól, így csupán csak a mentesülési okok analógiája miatt került említésre.

II. Miért volt erre szükségünk?

A termékszavatosság jelentősége abban rejlik, hogy áttöri a relatív szerkezetű eredeti jogviszonyt, és egy szerződés(ek)en átívelő alakzatot hoz létre, (ismételten hasonlóan a termékfelelősséghez) mely gyorsabb és nyilvánvalóan olcsóbb igényérvényesítési

lehetőséget teremt.³ Különösen fontos, hogy a termékszavatosság nem vár el sortartást, így valóban közvetlenül a gyártón, illetőleg a forgalmazón lehet követelni a kijavítást vagy a kicserélést, nem kötelezhető a fogyasztó elsődlegesen a kellékszavatossági igény érvényesítésére. Magyarországon azért is fontos egy ilyen jogintézmény bevezetése, mert a szavatossági és jótállási ügyek intézése általában is lassú és nehézkes. A csomagküldő kereskedelem megjelenésével piacra léptek azok a tőkeerőséggel nem vádolható vállalkozások is, amelyek villámgyorsan képesek eltűnni néhány hónapnyi működést követően, ezzel indokolatlan nehézségeket támasztva a szavatossági és jótállási igényérvényesítés elé, nem ritkán teljesen ellehetetlenítve azt. Az előállítókon és forgalmazókon azonban már könnyebb érvényesíteni a jogos igényeket, hiszen nemcsak, hogy könnyebben utolérhetőek, de valószínűleg nem kockáztatják meg azt a presztízavesztést, amit egy fogyasztóvédelmi igény alaptalan ki nem elégítése okozhat számukra.

Véleményem szerint, a jogintézmény bevezetése kétségbevonhatatlan előrelépést jelent a fogyasztóvédelmi jog területén, hiszen már nem kizárólag a kereskedővel szemben érvényesíthetjük fogyasztóvédelmi jogainkat, hanem közvetlenül a gyártóval vagy a forgalmazóval szemben is. Hátrányt jelenthet a fogyasztóknak, hogy a bizonyítási eljárás adott esetben megkettőződhet, amennyiben az előállító vagy forgalmazó nem fogadja el a szakvéleményt, és lefolytat egy másik, belső vizsgálatot, mely idő alatt a fogyasztó nem használhatja a terméket, vagy a kicseréléshez való joga érvényesítésével az annak helyébe lépő másik terméket.

Remélhetőleg valóban egy a fogyasztói jogokat kellőképp tiszteletben tartó, működőképes termékszavatossági rendszer jön létre az intézmény bevezetésével.

³ Uo. 634. o.